

С.В. Збітнєва (Київ)

ЗАХВОРЮВАНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ НА СПЕЦИФІЧНІ ХВОРОБИ ОРГАНА ЗОРУ ТА ОЧНИЙ ТРАВМАТИЗМ

ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»

Наведено рівень захворюваності населення України на туберкульоз ока, злоякісні новоутворення ока та рівень травматизму органа зору за шість років (2006–2011 рр.) у регіональному аспекті.

Ключові слова: орган зору, специфічні хвороби, травми, опіки, рівень захворюваності.

Останніми роками зросла захворюваність населення на хвороби органа зору в різних регіонах України, які значно різняться за антропо-екологічними, економічними факторами. Встановлено різні показники захворюваності на хвороби органа зору та атрофію зорового нерва [3]. Аналіз захворюваності населення України [1;2;4] став підставою для подальшого розвитку офтальмологічної служби. Особливе місце серед очної патології посіли специфічні захворювання та очний травматизм. Тому вивчення причин, поширеність даної патології, розробка профілактичних заходів є одним з актуальних завдань соціальної медицини та організації охорони здоров'я.

Мета роботи – вивчити та проаналізувати рівні захворюваності населення України на специфічні хвороби органа зору та очний травматизм.

Матеріали та методи

Під час виконання роботи використано статистичний метод. Вивчено та проаналізовано дані галузевої

статистичної звітності щодо захворюваності населення України на специфічні хвороби органа зору та очний травматизм. Термін дослідження охоплював шість років: 2006–2011 рр.

Результати дослідження та їх обговорення

Відповідно до програми дослідження, на першому етапі її виконання згруповано та проаналізовані дані щодо захворюваності населення України на специфічні хвороби органа зору, до яких належить туберкульоз органа зору, злоякісні новоутворення ока та його придаткового апарату (табл. 1).

Наведені в табл. 1 результати дослідження засвідчили достовірне ($p \leq 0,05$) зниження рівня захворюваності населення України за шість років (2006–2011 рр.) на туберкульоз органа зору в 4 рази (0,1 на 100 тис. населення в 2011 р.). При цьому рівень захворюваності на туберкульоз органа зору серед дітей також мав тенденцію до зниження: з 0,3 у 2006 р. до 0,1 в 2011 р. ($p \leq 0,05$).

Таблиця 1

Специфічні захворювання органа зору за 2006–2011 рр.
(на 100 тис. населення відповідного віку)

Показник	Усе населення – 0–100 років і старші						Діти 0–17 років включно					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Туберкульоз ока	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Злоякісні новоутворення ока та його придаткового апарату	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,31	0,29	0,53	0,27	0,31	0,30

Таблиця 2

Очний травматизм за 2006–2011 рр. (на 10 тис. населення відповідного віку)

Показник	Усе населення – 0–100 років і старші						Діти 0–17 років включно					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Травма ока та очниці	6,2	6,0	5,8	5,4	5,5	4,9	5,8	5,6	5,9	5,2	5,5	5,5
Опіки ока	1,3	1,3	1,2	1,1	1,0	1,0	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6

Рівень захворюваності органа зору серед усього населення України дещо збільшився: з 0,5 до 0,6 (1,2 разу), а серед дітей коливання становили 1,96 разу ($p \leq 0,05$): 0,27 – у 2009 р., 0,53 – у 2008 р.

Далі вивчено рівень очного травматизму серед населення України за 2006–2011 рр. (табл. 2).

Наведені в табл. 2 дані вказали на зниження рівня очного травматизму серед усього населення країни. Так, рівень травм ока та очниці знизився в 1,37 разу: з 6,2 в 2006 р. до 4,9 в 2011 р., опіків ока – в 1,3 разу: з 1,3 до 1,0 на 10 тис. населення. При цьому рівень травматизму ока та очниці серед дітей скоротився в 1,06 разу: з 5,8 в 2006 р. до 5,5 в 2011 р., а опіків ока – на 0,1 і склав 0,6 на 10 тис. дитячого населення.

Наступним кроком дослідження було вивчення рівня захворюваності населення України на туберкульоз органа зору в розрізі регіонів (табл. 3).

З наведених у табл. 3 даних видно, що рівень захворюваності населення України на туберкульоз органа зору скоротився в 4 рази ($p \leq 0,05$) і склав у 2011 р. 0,1 на 100 тис. населення. Якщо в 2006 р. у 6 (22,2) регіонах не діагностовано захворюваності населення на туберкульоз органа зору, то в 2011 р. таких регіонів було 13 (48,5%). Різниця склала 2,2 разу ($p \leq 0,05$). Найвищі рівні захворюваності населення на туберкульоз органа зору зареєстровано в Чернівецькій (0,8), Волинській (0,6) та Львівській областях (0,5). Міжрегіональна різниця в рівнях захворюваності населення на вказані хвороби – 8 разів ($p \leq 0,05$).

Далі вивчено рівень захворюваності населення в регіональному аспекті на злоякісні новоутворення ока та його придаткового апарату населення (табл. 4).

Наведені в табл. 4 результати дослідження показали, що захворюваність населення на злоякісні новоутворення ока та його придаткового апарату зафіксовано у всіх регіонах України з різницею в рівнях між регіонами 5,5 разу ($p \leq 0,05$): від 0,2 у Чернівецькій області та м. Києві до 1,1 в м. Севастополі.

За шестирічний період у 15 (55,6%) регіонах рівень захворюваності зріс, а у 8 (29,6%) – знизився. Найбільше зниження рівня захворюваності населення на злоякісні новоутворення ока та його придаткового апарату заре-

єстровано в Чернівецькій області – 5,5 разу ($p \leq 0,05$), а зростання – у Вінницькій області (4,0 разу), ($p \leq 0,05$).

У табл. 5 наведено дані щодо частоти виявлення у населення травм ока та орбіти.

Дані табл. 5 вказали на зниження рівня травм органа зору за шестирічний період (2006–2011 рр.) в 1,3 разу з коливаннями в розрізі регіонів рівнів даної патології у 3,65 разу ($p \leq 0,05$): від 2,3 у Чернівецькій області до 8,4 у Донецькій. За роки дослідження рівень травматизму органа зору зріс у 8 регіонах (29,6%), а зменшився – у 18 регіонах (66,7%). При цьому показник рівня травматизму органа зору, вищий за середній по країні, зафіксовано у населення 12 регіонів (44,4%).

До травматизму відносяться опіки ока, рівень яких вивчено окремо (табл. 6).

Дані табл. 6 показали тенденцію до зниження рівня опіків органа зору як серед усього населення України, так і серед дітей. Показник опіків (у 2011 р. він становив 1,0 на 10 тис. населення) серед усього населення коливався в розрізі регіонів у 7 разів: від 0,3 у Закарпатській та Миколаївській областях до 2,1 у Сумській області ($p \leq 0,01$), а серед дітей – в 7,5 разу: від 0,2 у Миколаївській області до 1,5 на 10 тис. дитячого населення в м. Києві ($p \leq 0,01$).

Висновки

1. Рівень захворюваності населення України на туберкульоз органа зору скоротився в 4 рази ($p \leq 0,05$) і склав у 2011 р. 0,1 на 100 тис. населення, різниця в розрізі регіонів становила 8 разів ($p \leq 0,05$).
2. Захворюваність населення на злоякісні новоутворення ока та його придаткового апарату зафіксовано у всіх регіонах України, різниця між регіонами – 5,5 разу ($p \leq 0,05$): від 0,2 у Чернівецькій області та м. Києві до 1,1 у м. Севастополі. За шестирічний період в 15 (55,6%) регіонах рівень захворюваності зріс, а в 8 (29,6%) – знизився.
3. Очний травматизм зменшився серед усього населення країни; рівень травм ока та очниці знизився в 1,37 разу (з 6,2 в 2006 р. до 4,9 у 2011 р.), опіків ока – в 1,3 разу (відповідно з 1,3 до 1,0 на

Таблиця 3
 Захворюваність населення на туберкульоз ока у 2006, 2010 та 2011 рр.

Адміністративно-територіальна одиниця	Усе населення – 0–100 років і старші					
	2006		2010		2011	
	абс.	на 100 тис. населення	абс.	на 100 тис. населення	абс.	на 100 тис. населення
Україна	198	0,4	78	0,2	68	0,1
АР Крим	2	0,1	2	0,1	0	0,0
<i>Область</i>						
Вінницька	7	0,4	4	0,2	5	0,3
Волинська	0	0,0	2	0,2	6	0,6
Дніпропетровська	34	1,0	11	0,3	0	0,0
Донецька	44	1,0	13	0,3	17	0,4
Житомирська	0	0,0	1	0,1	0	0,0
Закарпатська	0	0,0	1	0,1	0	0,0
Запорізька	11	0,6	7	0,4	4	0,2
Івано-Франківська	5	0,4	1	0,1	0	0,0
Київська	0	0,0	0	0,0	1	0,1
Кіровоградська	2	0,2	0	0,0	1	0,1
Луганська	27	1,1	11	0,5	10	0,4
Львівська	21	0,8	9	0,4	12	0,5
Миколаївська	1	0,1	0	0,0	0	0,0
Одеська	9	0,4	3	0,1	2	0,1
Полтавська	2	0,1	1	0,1	0	0,0
Рівненська	1	0,1	0	0,0	0	0,0
Сумська	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Тернопільська	3	0,3	0	0,0	0	0,0
Харківська	1	0,0	0	0,0	0	0,0
Херсонська	7	0,6	0	0,0	1	0,1
Хмельницька	2	0,1	1	0,1	1	0,1
Черкаська	9	0,7	4	0,3	1	0,1
Чернівецька	9	1,0	7	0,8	7	0,8
Чернігівська	1	0,1	0	0,0	0	0,0
<i>Місто</i>						
Київ	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Севастополь	0	0,0	0	0,0	0	0,0

Таблиця 4

Захворюваність населення на злоякісні новоутворення ока та його додаткового апарату за 2006, 2010 та 2011 рр.

Адміністративно-територіальна одиниця	Усе населення – 0–100 років і старші					
	2006		2010		2011	
	абс.	на 100 тис. населення	абс.	на 100 тис. населення	абс.	на 100 тис. населення
Україна	244	0,5	276	0,6	253	0,6
АР Крим	10	0,5	14	0,7	9	0,5
<i>Область</i>						
Вінницька	3	0,2	12	0,7	13	0,8
Волинська	5	0,5	11	1,1	3	0,3
Дніпропетровська	15	0,4	13	0,4	12	0,4
Донецька	28	0,6	36	0,8	27	0,6
Житомирська	4	0,3	13	1,0	7	0,5
Закарпатська	9	0,7	3	0,2	5	0,4
Запорізька	8	0,4	11	0,6	11	0,6
Івано-Франківська	3	0,2	4	0,3	7	0,5
Київська	11	0,6	9	0,5	6	0,4
Кіровоградська	5	0,5	3	0,3	6	0,6
Луганська	9	0,4	17	0,7	16	0,7
Львівська	17	0,7	15	0,6	14	0,6
Миколаївська	2	0,2	4	0,3	5	0,4
Одеська	7	0,3	16	0,7	16	0,7
Полтавська	7	0,5	5	0,3	8	0,5
Рівненська	9	0,8	7	0,6	12	1,0
Сумська	8	0,7	7	0,6	9	0,8
Тернопільська	10	0,9	7	0,6	7	0,6
Харківська	19	0,7	20	0,7	22	0,8
Херсонська	3	0,3	8	0,7	8	0,7
Хмельницька	9	0,7	7	0,5	6	0,5
Черкаська	7	0,5	5	0,4	9	0,7
Чернівецька	10	1,1	8	0,9	2	0,2
Чернігівська	5	0,4	6	0,5	4	0,4
<i>Місто</i>						
Київ	18	0,7	13	0,5	5	0,2
Севастополь	3	0,8	2	0,5	4	1,1

Таблиця 5

Частота виявлення у населення травм ока та орбіти за 2006, 2010 та 2011 рр.

Адміністративно-територіальна одиниця	Усе населення – 0–100 років і старші					
	2006		2010		2011	
	абс.	на 100 тис. населення	абс.	на 100 тис. населення	абс.	на 100 тис. населення
Україна	28 874	6,2	24 965	5,5	22 444	4,9
АР Крим	634	3,2	466	2,4	456	2,3
<i>Область</i>						
Вінницька	1234	7,3	1 119	6,8	982	6,0
Волинська	548	5,3	575	5,6	570	5,5
Дніпропетровська	3 579	10,4	2 924	8,7	2 170	6,5
Донецька	4 748	10,3	4 150	9,3	3 718	8,4
Житомирська	546	4,1	421	3,3	533	4,2
Закарпатська	709	5,7	455	3,7	489	3,9
Запорізька	1 657	8,9	1 095	6,0	1 022	5,7
Івано-Франківська	724	5,2	587	4,3	575	4,2
Київська	753	4,3	655	3,8	657	3,8
Кіровоградська	1 104	10,4	858	8,5	576	5,7
Луганська	1 807	7,5	1 691	7,3	1 366	6,0
Львівська	971	3,8	778	3,1	739	2,9
Миколаївська	383	3,1	568	4,8	449	3,8
Одеська	1 360	5,7	1 046	4,4	913	3,8
Полтавська	717	4,6	779	5,2	806	5,4
Рівненська	1 051	9,1	711	6,2	675	5,9
Сумська	789	6,4	929	7,9	923	8,0
Тернопільська	344	3,1	583	5,4	514	4,8
Харківська	1 209	4,3	960	3,5	820	3,0
Херсонська	780	6,9	504	4,6	516	4,7
Хмельницька	597	4,4	643	4,8	622	4,7
Черкаська	435	3,3	331	2,6	349	2,7
Чернівецька	233	2,6	221	2,5	203	2,3
Чернігівська	518	4,5	545	4,9	577	5,3
<i>Місто</i>						
Київ	1232	4,6	1 187	4,3	1 014	3,7
Севастополь	212	5,6	184	4,9	210	5,5

Таблиця 6

Частота виявлення опіків ока у населення за 2006, 2010 та 2011 рр.

Адміністративно-територіальна одиниця	Усе населення – 0–100 років і старші						Діти 0–17 років					
	2006		2010		2011		2006		2010		2011	
	абс.	на 10 тис. населення	абс.	на 10 тис. населення	абс.	на 10 тис. населення	абс.	на 10 тис. населення	абс.	на 10 тис. населення	абс.	на 10 тис. населення
Україна	5877	1,3	4 450	1,0	4 408	1,0	608	0,7	460	0,6	494	0,6
АР Крим	217	1,1	142	0,7	134	0,7	31	0,9	11	0,3	21	0,6
<i>Область</i>												
Вінницька	210	1,2	132	0,8	164	1,0	21	0,6	9	0,3	22	0,7
Волинська	152	1,5	100	1,0	101	1,0	18	0,7	24	1,0	18	0,8
Дніпропетровська	746	2,2	486	1,4	424	1,3	38	0,6	23	0,4	29	0,5
Донецька	957	2,1	624	1,4	570	1,3	49	0,7	37	0,5	34	0,5
Житомирська	130	1,0	117	0,9	127	1,0	26	0,9	24	1,0	26	1,0
Закарпатська	77	0,6	114	0,9	43	0,3	12	0,4	27	0,9	20	0,7
Запорізька	222	1,2	221	1,2	193	1,1	19	0,6	14	0,5	19	0,7
Івано-Франківська	186	1,3	154	1,1	183	1,3	12	0,4	13	0,4	29	1,0
Київська	265	1,5	195	1,1	181	1,1	18	0,5	18	0,6	18	0,6
Кіровоградська	108	1,0	75	0,7	89	0,9	17	0,8	10	0,6	9	0,5
Луганська	306	1,3	271	1,2	260	1,1	29	0,7	27	0,8	18	0,5
Львівська	173	0,7	137	0,5	156	0,6	21	0,4	8	0,2	13	0,3
Миколаївська	73	0,6	58	0,5	38	0,3	17	0,7	12	0,6	5	0,2
Одеська	222	0,9	164	0,7	184	0,8	24	0,5	24	0,6	24	0,6
Полтавська	141	0,9	127	0,9	152	1,0	20	0,7	21	0,9	17	0,7
Рівненська	180	1,6	133	1,2	149	1,3	15	0,5	12	0,4	18	0,7
Сумська	298	2,4	183	1,6	240	2,1	48	2,2	11	0,6	8	0,4
Тернопільська	74	0,7	94	0,9	75	0,7	12	0,5	9	0,4	7	0,3
Харківська	167	0,6	102	0,4	201	0,7	13	0,3	7	0,2	18	0,4
Херсонська	123	1,1	112	1,0	96	0,9	8	0,4	9	0,4	6	0,3
Хмельницька	164	1,2	191	1,4	166	1,3	15	0,5	22	0,9	16	0,7
Черкаська	103	0,8	107	0,8	94	0,7	11	0,4	5	0,2	9	0,4
Чернівецька	58	0,6	63	0,7	55	0,6	7	0,3	5	0,3	5	0,3
Чернігівська	173	1,5	136	1,2	116	1,1	20	1,0	10	0,6	8	0,5
<i>Місто</i>												
Київ	299	1,1	174	0,6	189	0,7	76	1,7	55	1,3	68	1,5
Севастополь	53	1,4	38	1,0	28	0,7	11	1,8	13	2,2	9	1,5

10 тис. населення). При цьому рівень травматизму ока та очниці серед дітей скоротився в 1,06 разу (з 5,8 в 2006 р. до 5,5 в 2011 р.), опіків ока — на 0,1 і склав 0,6 на 10 тис. дитячого населення.

4. Рівень опіків органа зору різнився в розрізі регіонів у 7 разів (від 0,3 у Закарпатській та Миколаївській областях до 2,1 у Сумській області, $p \leq 0,01$),

а серед дітей — 7,5 разу (від 0,2 у Миколаївській області до 1,5 на 10 тис. дитячого населення в м. Києві, $p \leq 0,01$).

Перспективи подальших досліджень пов'язані з дослідженням якості надання медичної допомоги при захворюваннях органа зору.

Список літератури

1. *Медведовська Н. В.* Захворюваність органа зору / Н. В. Медведовська // Вісник наук. досліджень. — 2000. — № 1 (17). — С. 15–17.
2. *Нагорна А. М.* Стан офтальмологічної захворюваності населення України / А. М. Нагорна, С. О. Риков, Д. В. Варивончик // Офтальмол. журнал. — 2010. — № 3. — С. 28–33.
3. *Риков С. О.* Захворюваність на хвороби ока та його придаткового апарату, їх поширеність серед населення України / С. О. Риков, В. А. Васюта // Україна. Здоров'я нації. — 2011. — № 4 (20). — С. 7–14.
4. *Сайфиулина Ф. Р.* Особенности глазной патологии у населения промышленного города : автореф. дис. ... д.мед.н. : 14.00.08 / Ф. Р. Сайфиулина. — М., 2008. — 32 с.

Дата надходження рукопису до редакції: 29.02.2012 р.

Заболеваемость населения Украины специфическими болезнями органа зрения и глазной травматизм

С.В. Збитнева (Київ)

Представлен уровень заболеваемости населения Украины туберкулезом глаза, злокачественными новообразованиями глаза, а также уровень травматизма органа зрения за шесть лет (2006–2011 гг.) в региональном аспекте.

Ключевые слова: орган зрения, специфические болезни, травмы, ожоги, уровень заболеваемости.

The incidence of specific diseases of the Ukrainian population of the vision and eye injuries

S.V. Zbitnyeva (Kyiv)

Level of incidence of the Ukrainian population with tuberculosis, malignant neoplasms, as well as the level of eye injuries in six years (2006–2011) in regional context have been resented.

Key words: organ of vision, specific illnesses, injury, burns, incidence level.

Рецензент: д.мед.н., проф. С.О. Риков.